

Джек Лондон

Да накладеш огън

Денят бе започнал студен и сив, необичайно студен и сив, когато човекът свърна встрани от главната юконска пъртина и изкачи стръмния бряг, където друга, едва забележима и почти затрупана пъртина водеше на изток през гъста смърчова гора. Брегът беше стръмен и когато стигна върха, човекът се спря да си откъдне. Той се опита да оправдае това действие пред себе си, като погледна часовника си. Беше девет часът. Макар по небето да нямаше нито едно облаче, слънцето не се виждаше, нито имаше изгледи да изгрее, като че бе потънало. Денят беше ясен, но сякаш върху предметите бе хвърлено някакво едва осезаемо покривало; Това бе онзи фин мрак, който правеше деня навъсен и който пада, когато слънцето не греє. Това не безпокоеше човека. Той беше свикнал с липсата, на слънце. Бяха изминали много дни, откакто бе видял слънцето за последен път, и знаеше, че трябва да изминат още няколко, преди това ярко небесно светило, запътено на юг, да надзърне за малко над хоризонта и да изчезне мигновено от погледа.

Човекът хвърли поглед назад към пътя, по който беше дошъл. Река-та Юкон се разстиляше на една миля широчина, а водите ѝ бяха скрити под три стъпки лед. Върху леда бе навалял приблизително и толкова стъпки сняг. Чисто бял, снегът имаше леко вълниста повърхност там, където под него се бе струпал повече лед. На север и на юг, докъдето стигаше погледът му, белотата не се нарушаваше от нищо друго освен от една тъмна ивица, която криволичеше и се виеше около обраслия със смърчове остров на юг, продължаваше да криволичи и се огъва и на север, където изчезваше зад друг, обрасъл със смърчове остров. Тази тъмна ивица беше пъртината, главната пъртина, която се простираше петстотин мили на юг до Чилкутския проход, до Даий и Солената вода; на север тя се простираше седемдесет мили до Доусън; хиляда мили по-нататък до Нулато и накрая още а хиляда и петстотин мили До Сейнт Майкъл на Берингово море.

Но всичко наоколо – тайнствената, простряла се надалеч пъртина, липсата на слънце от небето, ужасният студ, странността и тайнствеността на всичко –

не правеше никакво впечатление на човека. Не че беше привикнал отдавна на него. Той беше отскоро в страната, чечако, и това бе първата му зима по тези места. Лошото бе, че нямаше въображение. Той виждаше и схващаше бързо събитията в живота, но само събитията, без техния смисъл. Петдесет градуса под нулата по Целзий означава осемдесет и няколко градуса студ по Фаренхайт. Подобно явление му правеше впечатление само със студа и неудобствата си и нищо повече. То не го

навеждаше на мисълта за неговата собствена неустойчивост на същество, което може да живее само при определена температура, нито за неустойчивостта на човека изобщо, годен да живее само в известни тесни температурни граници, нито пък го караше да се впуска в догадки за безсмъртието и за мястото на човека в света. Петдесет градуса под нулата е студ, който наврежда и от който трябва да се предпазваш с помощта на ръкавици, наушници, топли мокасини и дебели чорапи. Петдесет градуса под нулата за него означаваша само петдесет градуса под нулата. Че зад тях може да се крие нещо повече, бе мисъл, която не му минаваше през ума.

Като се обърна, за да продължи пътя си, той се изплю замислено. Чу се рязък пукот, който го стресна. Той плю отново. И отново, още във въздуха, преди да е паднала на земята, плюнката замръзваше с пукот. Той знаеше, че при петдесет градуса под нулата плюнката замръзва на снега, но сега тя замръзна още във въздуха. Без съмнение беше по-студено от петдесет градуса – колко по-студено, той не знаеше. Но температурата нямаше никакво значение. Той беше на път за познатия му участък при левия ръкав на потока Хендерсън, където бяха пристигнали вече неговите приятели. Те бяха тръгнали откъм страната на Индийската река, през вододела, докато той мина по обратния път, за да може да проучи възможностите за събиране на трупи от островите на Юкон през пролетта. Той смяташе да пристигне в стана към шест часа, малко след мръкнало, това бе сигурно, но момчетата щяха да са там, огънят

щеше да гори и топлата вечеря да бъде готова. Колкото до обяда, той притисна ръка към изпъкналия под палтото му вързоп. Той беше поставен и под ризата, завит в носна кърпа и опрян направо до голата

му гръд. Това бе единственият начин да предпази 9 сухара от замръзване. Той се усмихна на себе си при приятната мисъл за тези сухари, всеки един разрязан и напоен с мазнина и всеки с пъхнато в средата голямо парче пържен бекон.

Човекът навлезе сред големите смърчови дървета. Пъртината едва се забелязваше. След преминаването на последната шейна беше навалял около една стъпка сняг и той се радваше, че е без шейна и пътува леко. Всъщност не носеше нищо друго освен увития в кърпа обяд. Учудваше се обаче на студа. Сигурно е много студено, заключи той, като разтриваше безчувствения си нос и скулите си с пъхнатата в ръкавицата ръка. Лицето му беше обрасло с брада и бакембарди, но те не му предпазваха изпъкналите скули и носа, вирнат войнствено в ледения въздух.

По петите на човека потичваше куче, голям местен хъск, истински

вълк със сива козина, който нито по външност, нито по нрав се отличаваше от своя събрат, дивия вълк. Страшният студ потискаше кучето. То чувствуваше, че не е време за пътуване. Неговият инстинкт му подсказваше по-вярно, отколкото разумът на човека. Въсщност не беше петдесет градуса под нулата, а много по-студено и от шестдесет градуса, даже и от седемдесет. Беше седемдесет и пет под нулата. Тъй като точката на замръзване по Фаренхайт е тридесет и два градуса над нулата, това означаваше, че студът е сто и седем градуса. Кучето не разбираше нищо от термометри. Вероятно в неговия мозък нямаше ясна представа за силата на студа, каквато имаше в мозъка на човека. Но-животното притежаваше инстинкт. Обхвана го смътно, но силно чувство на опасение; то се прокрадаваше край краката на човека, следваше всяко негово движение, като че очакваше той да стигне до някой стан или да се подслони някъде, за да запали огън. Кучето познаваше огъня и сега му се искаше да има огън или поне да се зарови под снега и да се сгуши на топло, далеч от студа.

Парата от дишането му се беше поледила по козината в изящен леден прах; особено челюстите, му-

мучуната и клепачите бяха целите побелели. Рижавата брада и мустачите на човека също бяха заскрежени, но много повече; скрежът се бе превърнал в парче – лед, което увеличаваше своите размери с всяко издишване на топъл въздух. При това човекът дъвчеше тютюн и неговият леден намордник така сковаваше устните му, че не можеше да изчисти брадата си, когато изплюваше тютюневия сок. В резултат на това кристалната му брада с цвят на кехлибар непрекъснато се удължаваше. Ако човекът паднеше на земята, тя щеше да се пръсне като стъкло на малки крехки парченца. Но човекът не обръщаше внимание на този израстък. Това бе наказанието на всички, които дъвчеха тютюн в тази страна, а той вече два пъти беше изживял подобни големи студове. Не така силни като сегашния – той съзнаваше това, но от спиртния термометър при Шестдесета миля знаеше, че студът тогава беше достигнал петдесет градуса под нулата първия път и петдесет и пет – втория.

Той вървя няколко мили през равната, покрита с дървета местност, пресече едно обширно пространство, покрито с тъмнокафяв тютюн, и се спусна по брега към замръзналото корито на малката река. Това беше потокът Хендерсън и човекът разбра, че се намира на десет мили от неговото разклонение. Той погледна часовника си. Стрелките показваха десет. Човекът изминаваше четири мили на час и изчисли, че ще стигне до разклонението към дванадесет и половина. Той реши да отпразнува

това събитие, като изгълта обяда си там.

Кучето отново се спусна по петите му, подвило унило опашка, когато човекът тръгна по коритото на потока. Следите от последната шейна, минала отгук, едва се забелязваха, а върху следите на кучетата имаше няколко инча сняг. Цял месец никой не беше минавал по замръзвания поток. Човекът продължаваше да върви упорито напред. Той не беше свикнал да размишлява, а сега нямаше и за какво да се мисли освен за това, че трябва да изяде обяда си при разклонението на потока и че към шест часа ще бъде при другарите си в стана. Нямаше с кого да говори, но даже и да имаше, това не би било възможно поради ледения намордник на устата му. Така че той

продължаваше да дъвче монотонно тютюна и да удължава кехлибарената си брада.

От време на време му минаваше мисълта, че е много студено и че никога досега не е изпитвал такъв студ. Докато вървеше, той разтриваше скулите и носа си с опакото на пъхнатата в ръкавицата ръка. Вървеше това машинално ту с едната, ту с Другата ръка. Но в момента, щом спреше, скулите му ставаха безчувствени, а в следващия миг преставаше да чувствава и върха на носа си. Беше сигурен, че бузите му ще измръзнат. Знаеше това и много съжеляваше, че не се бе запасил с предпазител за нос като този, който носеше Бъд при такова време. с Този предпазител покриваше бузите и пазеше и тях от измръзване. Но в края на краищата това не беше толкова важно. Какво представляват едни измръзнали бузи? Ще го поболят и толкоз; голяма

работа!

Човекът не мислеше за нищо, но вниманието му

беше изострено и той забелязваше отклоненията на коритото и натрупаните трупи и винаги внимаваше много къде стъпва. Веднъж, като минаваше по една извивка на коритото, той подскочи рязко като подпласен кон встрани от мястото, по което вървеше, и се върна няколко крачки назад по пъргината. Той знаеше, че потокът е замръзнал чак до дъното – в никой поток не би останала вода в такава арктическа зима, – но му беше известно също така, че има изворчета, които се спускаха от склоновете и се стичаха под снега и върху леда на замръзвания поток. И най-силният студ не можеше да скове тия изворчета и човекът познаваше опасността, която криеха. Това бяха същински капани. Под снега се образуваха малки езерца, дълбоки три инча или три стъпки. Понякога ги покриваше тънка корица лед, която от своя страна беше покрита със сняг. На места ледената корица и водата се редуваха така, че ако някой

попаднеше отгоре, почваше да потъва все по-надолу и по-надолу и понякога се измокряше чак до кръста.

Затова човекът подскочи така уплашено. Той бе усетил, че снегът под краката му се огъва и бе чул пращането на скритата под снега ледена корица. Да измокриш краката си при такава ниска температура бе не само неприятно, но и опасно. В най-добрия

случай това би означавало забавяне, защото щеше да се принуди да спре и да запали огън, на който да топли босите си крака, докато се сушат чорапите и мокасините. Той се спря, разучи коритото на потока и бреговете му и реши, че водата блика отдясно. Помисли за миг, като разтриваше носа и бузите си, след това заобиколи отляво, като ходеше предпазливо и преди да стъпи, опипваше мястото с крак. Като премина опасното място, той постави прясна хапка тютюн в устата си и закричи с четири мили в час.

През следващите два часа той се натъкна на няколко капана. Обикновено снегът над скритите езерца беше хлътнал и предупреждаваше за опасността. И все пак веднъж за малко не пропадна, а друг път, подозирайки опасността, принуди кучето да върви напред. То не искаше да се подчини. Дърпаше се, докато човекът не го бутна напред; тогава то затича бързо през белия, гладко навалял сняг. Изведнъж пропадна, зацапа на една страна и излезе на безопасно място. Беше измокрило предните си лапи и водата, която се беше задържала по тях, почти мигновено се превърна в лед. То се опита веднага да обlige леда от краката си, след това легна по корем на снега и започна да изгризва леда, заседнал между пръстите му. Кучето вършеше това инстинктивно. Ако оставеше леда между пръстите, лапите му щяха да се натъртят. То не знаеше това. Просто се подчиняваше на тайнствения подтик, който идеше от дълбините на съзнанието му. Но човекът знаеше, защото имаше опит. Той свали ръкавицата от дясната си ръка и помогна на кучето да откърти ледените парченца. Ръката му стоя открита не повече от една минута и той се учуди на бързината, с която пръстите му се вкочаниха. Сигурно беше много студено. Нахлузи бързо ръкавицата и започна силно да удря ръка в гърдите си.

Към дванадесет часа стана най-светло. Слънцето все още беше твърде далеч на юг по своя зимен път, за да освети хоризонта. Изпъкналостта на земята скриваше слънцето от потока Хендерсън, покрай който под ясното обедно небе, без да хвърля никаква сянка, се движеше човекът. Точно в дванадесет часа и половина той пристигна при

разклонението на потока. Беше доволен от бързината, с която се бе движил. Ако успееше да я запази, щеше непременно да пристигне при момчетата към шест часа. Той разкопча палтото и ризата и измъкна обяда си. Това действие не трая повече от петнадесет секунди, но и за това кратко време вцепенението обхвана голите му пръсти. Той не си сложи ръкавицата, а вместо това удари силно ръката си дванадесетина пъти в бедрото. След това седна да се нахрани на един покрит със сняг дънер. Болката, която последва, след като беше удрял ръката си в бедрото, престана толкова бързо, че той се изплаши. Не успя да сложи даже и хапка в устата си. Отново заудря пръстите си и сложи ръкавицата, след това оголи другата си ръка, за да може да се нахрани. Опита се да отхапе от сандвича, но му попречи ледът около устата, беше забравил да запали огън и да го стопи. Засмя се на глупостта си и като се смееше, почувствува как вцепенението пропълъзява в оголената му ръка. Забеляза също, че пощипването в пръстите на краката, което почувствува в началото, когато сядаше, беше започнало да изчезва. Чудеше се дали пръстите му са топли или вкочанени. Размърда ги в мокасините и реши, че са безчувствени.

Той нахлузи бързо ръкавицата си и се изправи. Беше се поуплашил. Започна да тропаша с крака, докато пощипването отново се възвърна. Наистина е студено, мислеше си той. Оня човек от Серния ручей беше казал истината, когато обясняваше колко студено ставало понякога по тези места. А той му се бе присмял тогава. Това показва, че човек не бива да бъде прекалено сигурен в някои неща. Нямаше никаква грешка, наистина беше много студено. Той се движеше нагоре-надолу, тропаше с крака, удряше ръце една в друга, докато възвърналата се топлина разреся безпокойството му. След това извади кибрит и се зае да пали огън. Събра дърва за горене от младата горичка, където водите на реката, придошли от миналата пролет, бяха натрупали много клонки. Внимателно от малък огън той скоро разпали голяма клада, над която стопи леда от брадата си и под чиято закрила изяде храната си. За момент студът беше надхитрен. Кучето, доволно от огъня, се изтегна на такова разстояние, от което можеше да се топли, без да се опърли.

След като се нахрани, той напълни лулата си и със задоволство засмука тютюневия дим. След това нахлузи ръкавиците, натъкми наушниците на шапката точно върху ушите си и пое по пъртината на лявото разклонение на потока. Кучето се разочарова и не искаше да напусне огъня. Този човек не изпитваше студ. Сигурно неговите бащи и деди никога не са изпитвали студ, истински студ, като този

от седемдесет и пет градуса под нулата. Но кучето го изпитваше, всички негови предшественици го бяха изпитали и то наследи това чувство. То знаеше, че не бива да излиза навън в такъв страхотен студ. Сега бе време да се свиеш в някоя дупка в снега и да чакаш облаци да затулят небесното пространство, откъдето идваше студът. От друга страна, между човека и кучето не съществуваше голяма дружба. Единият беше роб на другия и единствените ласки, които беше получавал, бяха ласките на камшика и грубите заплашителни гърлени звуци, които предвещаваха камшика. Така че кучето не направи опит да сподели с човека своите опасения. То не се интересуваше от доброто на човека; искаше да остане край огъня заради себе си. Но човекът подсвирна и му заговори с думи, които плющяха като удари на бич. Кучето се сви зад него и го последва.

Човекът започна да дъвче тютюна и се зае да прави нова кехлибарена брада. Топлият му дъх покри с бели кристалчета мустаците, клепачите и миглите. Изглежда, че по левия приток на Хендерсън нямаше толкова много изворчета, защото в продължение на половин час не срещна нито едно. И изведнъж се случи това, от което се страхуваше. На едно място, където нямаше никакви признаци и където мекият равен сняг сочеше, че дочвата под него е твърда, човекът пропадна. Не беше дълбоко. Намокри Краката си някъде до под колената, преди да успее да се измъкне на твърдо място.

Човекът се ядоса и започна да прокллина гласно лошия си късмет. Беше се надявал да пристигне в стана при момчетата към шест часа, а сега сигурно щеше да се забави с един час, защото трябваше да запали огън и да изсуши краката си. Това се налагаше при такава ниска температура – знаеше го много добре, затова свърна към брега и се изкачи по него. Горе, заплетени в храстите, между стволите на няколко смърчове имаше много сухи дървета за горене, довлечени от пороя, предимно клонки и вейки, но също и сухи съчки и чудесна миналогодишна трева. Той разхвърли няколко по-големи клона върху снега. Това щеше да му послужи като основа, която нямаше да позволи на слабия пламък да пропадне в снега и да угасне. Допря запалена клечка кибрит към малкото парче брезова кора, което извади от джоба си. То гореше по-лесно от хартия. Като го сложи върху приготвената основа, той започна да разпалва плахите пламъчета със стръкчета суха трева и с най-тънките сухи вейчици.

Работеше бавно и внимателно, като съзнаваше, че го грози опасност. Постепенно пламъкът ставаше по-силен и той хвърляше все по-

дебели клонки. Приклепна на снега, започна да издърпва клонки направо от оплелите се в храстите дървета и да ги хвърля направо в огъня. Знаеше, че огънят не трябва да угасне. Когато температурата е седемдесет и пет градуса под нулата, човек трябва непременно да успее да запали огън още при първия опит, особено когато краката му са мокри. Ако краката му са сухи и не успее да запали огън, той може да тича половин миля по пъртината и да възстанови кръвообращението си. Но кръвообръщението на мокри и замръзващи крака не може да се възобнови с тичане, когато е седемдесет и пет градуса под нулата. Колкото и бързо да тича, мокрите крака ще замръзват все повече.

Човекът знаеше всичко това. Старецът при Серния ручей му беше разказвал за всичко това миналата есен и сега той оценяваше съвета му. Вече не чувствуваше краката си. За да запали огъня, той се бе принудил да свали ръкавиците си и пръстите му начаса се бяха вкочанили. Скоростта, с която се беше движил, изминавайки по четири мили на час, беше карала сърцето му да изтласква кръв до повърхността на тялото му и до всички крайници. Но в момента, в който спря, изтласкването отслабна. Космически мраз обви незащитения край на планетата и човекът, намиращ се на този незащитен край, изпита пълната сила на удара. Кръвта в тялото му се сви. Тя беше жива като кучето и подобно на него искаше да се скрие и да се предпази от ужасния студ. Докато се движеше с четири мили на час, той изтласкваше тази кръв волю-неволю на повърхността, но сега тя се отдръпна и застина някъде в дълбините на тялото му. Крайниците първи почувствуваха липсата ѝ. Мокрите стъпала замръзваха най-бързо, а откритите пръсти на ръцете му ставаха безчувствени, въпреки че още не бяха почнали да замръзват. Той не чувствуваше носа и бузите си, а кожата на цялото му тяло изстина, понеже не ѝ достигаше кръв.

Но той беше спасен. Само пръстите на краката, носът и бузите щяха да бъдат засегнати от измръзването, защото огънят започваше силно да се разгаря. Той хвърляше в него вейки, дебели колкото пръстите му. След малко щеше да може вече да хвърля клонки колкото китката на ръката си, а после да събуе мокрите мокасини и чорапи и докато изсъхнат, да топли краката си на огъня, като, разбира се, ги разтрие предварително със сняг. Огънят беше голям успех за него. Той бе спасен. Спомни си съветите на стареца от Серния ручей и се усмихна. Старецът го беше уверявал най-сериозно, че не бива да пътува сам из Клондайк, когато температурата е по-ниска от петдесет градуса под нулата, това било закон. А какво стана? Случи му се беда; той е сам и пак се спаси. Тези

старци понякога са като жените, поне някои от тях, помисли си той. Човек само трябва да запази спокойствие и всичко е наред. Всеки човек, който се чувства мъж, може да пътува сам. Но чудно беше как носът и бузите измръзваха за толкова кратко време. Не беше си и помислял, че пръстите на ръцете му можеха така бързо да станат безчувствени. Те наистина бяха безчувствени, защото той трудно можеше да ги раздвижи заедно, за да хване някое клонче, и му се струваше, че се намират някъде далеч от него и не принадлежат на тялото му. Когато докоснеше някое клонче, трябваше да погледне и да види дали изобщо е успял да хване, или не. Връзката между него и върха на пръстите му беше прекъсната.

Всичко това нямаше значение. Огънят пред него прашеше, свистеше и с всеки танцуващ пламък обещаваеше живот. Той започна да развързва мокасините си. Те бяха покрити с лед; дебелите вълнени чорапи приличаха на железни калъфи, а връзките на мокасините – на железни пръчки, усукани и преплетени като след голям пожар. Дръпна ги с щепенените

си пръсти, но като се увери, че това е безполезно, изтегли ножа си.

Бедата се случи, преди още да разреже връзките. Това бе едно опущение или по-скоро грешка. Той не Трябваше да пали огън под смърча, а някъде на открито. Но много по-лесно му беше да изтегля вейките от хрсталака и да ги хвърля направо в огъня. По клоните на дървото, под което беше запалил огъня, имаше натрупан сняг. Седмици наред не бе духал вятър и клоните бяха надвиснали под тежестта на снега. Всеки път, когато изтегляше по някоя клонка, дървото леко се поклащаше – едва забележимо за него поклащане, но достатъчно силно, за да предизвика нещастieto. Един клон при върха на дървото изтърси Своя снежен товар. Снегът падна върху долните клони, като повлече и техния снежен товар. Това продължи дотогава, докато целият сняг не се изтърси от дървото. Снежната лавина се изсипа без предупреждение върху човека и огъня и огънят угасна. Там, където беше горял огънят, остана купчина рохкав сняг.

Мъжът стоеше като замаян. Като че току-що беше чул собствената си смъртна присъда. Седна за момент и впери поглед в мястото, където допреди малко бе горял огънят. След това се успокои. Изглежда, старецът от Сернияя ручей бе прав. Ако имаше спътник, сега нямаше да е в опасност. Спътникът му щеше да запали огъня. Е, добре, не му оставаше нищо друго, освен да запали отново огъня, като този път не биваше да греши. Даже и да успееше да го запали, вероятно щеше да изгуби някои

от пръстите на краката си. Стъпалата сигурно вече бяха измръзнали, а щеше да мине доста време, преди да

се разгори вторият огън.

Такива мисли се въртяха в главата му, но той не им обръщаше внимание. Работеше през цялото време, докато те човъркаха мозъка му. Направи ново легло за огъня, този път на открито, където никакво предателско дърво не можеше да го угаси. След това събра суха трева и тънки вейки, довлечени от водите на потока. Не можеше да прегъне пръстите си, за да хване клонките поотделно, а ги събираше с шепи. По този начин насъбра и много гнили клонки и парчета зелен мъх, които не можеха да горят, но друг изход нямаше. Работеше методично, насъбра

д даже и по-големи клонки, които да използва, след като се разгори огънят. През цялото време кучето седеше и го наблюдаваше с тъжен, копнеещ поглед, защото очакваше от човека огън, а огънят се бавеше. Когато всичко беше готово, човекът бръкна в джоба си за второ парче брезова кора. Знаеше, че кората е там и въпреки че не можеше да я почувствува с пръстите си, чуваше ясно нейното шумолене, докато я търсеше. Колкото и да се мъчеше, не успя да я хване. През цялото време в съзнанието му се въртеше мисълта, че краката му замръзват. Тази мисъл го хвърляше в тревога, но той се бореше с нея и се мъчеше да остане спокоен. Надяна ръкавиците си със зъби, размаха ръце напредназад, и заудря с всички сили длани в бедрата си. Той вършеше това седнал, след това се изправи и пак продължи;

а кучето през това време седеше на снега, обвило предните си лапи с топлатата си пухеста вълча опашка, и наблюдаваше човека, наострило съсредоточено напред вълчите си уши. А човекът, докато размахваше ръце и ги удряше в бедрата си, чувствуваше как в него се надига долна завист към животното, което беше на топло и безопасно място в своята естествена одежда.

След малко усети първите смътни признаци на чувствителност в премръзналите си пръсти. Слабото гъделичкане постепенно се усили, докато се превърна в щипеща, мъчителна болка, която човекът посрещна със задоволство. Той свали ръкавицата от дясната си ръка и извади брезовата коричка. Голите му пръсти отново започнаха да се вцепеняват. След това извади снопче серни клечки кибрит. Но страшният студ беше пропъдил живота от неговите пръсти. В усилията си да измъкне една от клечките, изпусна цялото снопче и то падна на земята. Опита се да го вдигне, но не успя. Безчувствените пръсти не можеха нито да хващат, нито да държат. Стана много внимателен, отпъди от съзнанието си

мисълта за замръзващия си нос, за краката и бузите си и посвети цялото си внимание на кибрита. Той бе нащрек, като използваше зрителното си възприятие вместо осезанието, и когато видя как пръстите му обгръщат снопчето кибритени клечки, той ги затвори – по-точно пожела да ги затвори, – но връзката с тях беше прекъсната и те не се подчиниха. Нахлузи ръкавицата на дясната си ръка и започна да я д:

удря яростно в коляното. След това притисна клечките между двете си ръце, като загреба и част от снега, и ги постави на колената си. Но това не беше достатъчно. След няколко опита успя да задържи снопчето между пъхнатите си в ръкавиците ръце. Той ги поднесе към устата си. Ледът започна да пука и хрущи, когато с отчаяно усилие отвори уста. Издаде устни, сви горната и започна да драска снопчето със зъби в стремежа си да захапне една от клечките. Успя да отдели една, която пусна на скута си. Но с това не се свършваше работата. Сега пък не можеше да я вдигне. След малко измисли начин. Вдигна клечката със зъби и започна да я търка о крака си. Двадесет пъти драска безуспешно, докато най-сетне успя да я запали. Когато пламна, той я поднесе към брезовата коричка. Но димът от изгорялата сяра влезе в ноздрите му, оттам в дробовете и го накара да се закашля конвулсивно. Клечката падна върху снега и угасна.

„Старецът от Серния ручей е прав – помисли си той, като потисна отчаянието си, – човек наистина трябва да пътува с другар, когато температурата мине петдесет градуса под нулата.“ Той отново заудря ръцете си, но те оставаха безчувствени както преди. Внезапно издърпа ръкавиците със зъби и оголи и двете си ръце. Стисна цялото снопче между дланите на ръцете си. Раменните му мускули не бяха замръзнали и му помогнаха да притисне силно клечките. след това драсна снопчето по крака си. Седемдесетте серни кибритени клечки пламнаха едновременно. Не духаше вятър, който да ги угаси. Той извърна глава встрани, за да избегне задушливия пушек, и поднесе горящото снопче към брезовата коричка. Като правеше това, изведнъж почувствува, че пръстите му се съживяват. Гореше месото. Той почувствува мириса му. Някъде дълбоко под повърхността на кожата си той почувствува болка, която постепенно се усилваше. Въпреки това той я понесе и продължи да придържа непохватно горящите клечки към коричката, която не можеше да се запали бързо, понеже собствените горящи длани му пречеха и поглъщаха по-голямата част от пламъка.

Най-сетне, като не можеше да понася повече нетърпимата болка, той разтвори ръце. Горящите клечки се разпиляха със съскане по снега,

но брезовата коричка пламна. Той започна да подхранва пламъка със суха трева и тънкивейки. Не можеше да подбира, защото вдигаше горивото, като притискаше двете си длани о него. Парченца изгнило дърво и зелен мъх се закачваха по вейките и той ги отстраняваше, доколкото можеше, със зъби. Подклаждаше огъня внимателно и несръчно. За него той бе живот, не трябваше да угасне. Оттеглянето на кръвта от повърхността на тялото му го накара да почне да трепери, движенията му ставаха все по-неловки. Едно голямо парче зелен мъх падна точно върху слабия огън. Той се опита да го избута с пръсти; но ръката му трепереше, гласна мъха повече, отколкото бе необходимо, и разпръсна зародиша на слабия огън. Горещата трева и тънките вейчици се разпиляха. Опита се да ги събере наново, но въпреки голямото старание, не можеше да преодолее треперенето и клонките безмилостно се разпръсваха. Едно след друго те пропукваха, изпускаха по малко дим и угасваха. Запалената кора също угасна. Той се огледа апатично около себе си и очите му се опряха на кучето, седнало на снега от другата страна на останките от отъня. То правеше някакви подозрителни движения, пристъпваше от едната си лапа на другата и ту ставаше, ту клякаше и го наблюдаваше с нетърпение.

Видът на кучето го наведе на една безумна мисъл. Спомни си разказа за човека, застигнат от виелица, който убил един бивол, вмъкнал се в трупа му и се спасил. Можеше да убие кучето и да мушне ръцете си в топлото тяло, докато се възвърне чувствителността им. След това ще може да запали нов огън. Той заговори на кучето и го извика при себе си, но в гласа му звучеше странна нотка на страх, която изплаши животното. Никога по-рано то не беше чувало човека да говори така. Тук имаше нещо нередно и подозрително, което предвещаваше опасност; то не съзнаваше каква точно опасност, но някъде дълбоко в мозъка му се зароди мрачно предчувствие. Отпусна уши, като чу гласа на човека и видя неспокойните му, подозрителни движения и запристъпва припряно на предните си лапи, но не се приближи до него. Тогава човекът се вдигна на ръце и колене и запълзя към кучето. Необикновената му поза отново възбуди подозрението на кучето и то плахо се отстрани.

Човекът седна на снега и се помъчи да се успокои. След това с помощта на зъбите си надяна ръкавиците и се изправи на крака. Погледна първо надолу, за да се убеди, че наистина се бе изправил, защото липсата на чувствителност в краката го караше да мисли, че се намира във въздуха. Видът на изправения човек разсея съмненията на кучето и когато той заговори заповеднически, с глас, наподобяващ удари, на бич,

кучето изпълни обичайния си дълг и тръгна към него. Когато дойде достатъчно близо, човекът изгуби самообладание. Той простря мигновено ръце към кучето и се слиса, когато разбра, че пръстите му отказаха да се прегъват и са като вкаменени. Бе забравил за момент, че пръстите му са замръзнали и ставаха все по-безчувствени. Всичко стана за миг и преди животното да успее да се отдалечи, човекът сграбчи тялото му с ръце. Той седна на снега и притисна кучето към себе си, а то се дърпаше с ръмжене и скимтеше.

Човекът не можеше да направи нищо друго, освен да държи кучето в прегръдките си и да седи на снега. Той разбра, че не е в състояние да го убие. Нямаше никаква възможност да направи това. С безпомощните си ръце не можеше нито да изтегли, нито да държи ножа в ръцете си, а още по-малко да удуши кучето. Той пусна животното и то се втурна яростно с ръмжене и с подвига, между краката опашка. Спря се на около четиридесет крачки от човека и започна да го наблюдава любопитно с шръкнали напред уши.

Човекът потърси с поглед ръцете си и откри, че висят право надолу от китките. Направи му впечатление, че трябва да търси ръцете си с очи, за да открие къде са. Той започна да ги размахва и да удря длани в бедрата си. Пет минути удря яростно ръце, докато сърцето му успя да изтласка достатъчно кръв до повърхността на тялото. Тръпките престанаха, но чувствителността на ръцете не се възвърна. Струваше му се, че висят като гири на китките, без да може да си обясни на какво се дължи това впечатление.

Обзе го тъп и угнетяващ страх от смъртта. Този страх бързо се превърна в болезнено чувство, когато

осъзна, че въпросът сега не се свежда до това, дали ще измръзнат пръстите на ръцете или краката, или ще загуби самите си ръце и крака. Това бе въпрос на живот или смърт, при който всичко бе против него. Тази мисъл го хвърли в паника, той се обърна и се втурна по коритото на потока, по старата, едва забележима пъртина. Кучето веднага го последва. Той тичаше слепешката, без посока, обладан от страх, какъвто не беше изпитвал никога през живота си. Лека-полека, като се спъваше и затъваше в снега, той започна отново да различава окръжаващите го предмети – бреговете на потока, гъсталака на стария лес, голите трепетлики и небето. Тичането му подействува добре. Сега не трепереше. Може би, ако продължеше да тича, краката му щяха да се размръзнат; а освен това успееше ли да прибяга по-далече, възможно бе да се добере до стана и другарите. Без съмнение щеше да загуби някои от пръстите на

ръцете и краката и част от лицето си, но момчетата ще се погрижат за него и ще спасят това, което може да се спаси, когато стигне там. В същото време в главата му се въртеше и друга мисъл, че никога няма да стигне до стана и момчетата; че дотам има много път; че ръцете и краката му са вече съвсем замръзнали; че скоро ще се вкочани и ще умре. Той потискаше тази мисъл и отказваше да ѝ вярва. Понякога тя се прокрадаваше на повърхността и настояваше да бъде чута, но той я отхвърляше и започваше да мисли за друго.

Остана изумен, че може изобщо да тича с такива премръзнали крака, които не чувствуваше как докосват земята и поддържат тежестта на тялото му. Струваше му се, че се носи бързо над повърхността на земята, без да се докосва до нея. Беше виждал някъде изображението на крилатия Меркурий и сега се чудеше дали Меркурий не се е чувствувал като него, когато е летял над земята.

Идеята му да тича, докато стигне до стана и момчетата, имаше един недостатък – не му достигаха сили. Няколко пъти се препъва, накрая залитна и падна. Опита се да се привдигне отново на крака, но не успя. Реши да поседи и да си почине, а след това да тръгне и да не спира. Като поседя и си отдъхна, забеляза, че му става топло и приятно. Вече не го побиваха тръпки, а даже му се стори, че по гърдите и тялото му се разлива приятна топлина. Въпреки това, когато докосна носа и бузите си, разбра, че те са напълно безчувствени. Тичането не можа да ги размръзне, както не размръзна ръцете и краката. После му дойде наум, че замръзналата част на тялото му сигурно се увеличава. Той се опита да потисне тази мисъл, да я забрави, да мисли за нещо друго, обаче чувствуваше паниката, която тя поражда, а той се боеше от паниката. Мисълта се натрапваше, настояваше, докато го накара да си представи, че цялото му тяло е замръзнало. Това бе твърде много и той отново се втурна в див бяг по пъртината. Веднъж забави крачките си, но мисълта, че замръзналата част на тялото му непрестанно се увеличава, го накара да се затича отново.

През цялото време кучето го следваше по петите. Когато човекът падна за втори път, то клекна пред него, уви предните си лапи с опашката си и го загледа втренчено, внимателно и с любопитство. Видът на кучето, което се чувствуваше, на топло и сигурно място в кожата си, го вбеси и той започна да ругае, докато кучето не подви виновно опашка. Този път тръпките на тялото му се възобновиха много бързо. Той губеше в борбата с мразата, който се промъкваше в тялото му от всички страни. Опита се отново да тича, но пробяга не повече от стотина крачки,

залитна и се просна върху снега. Това беше последният пристъп на страх. Когато си отдъхна и се успокои, той приседна и започна да премисля как да посрещне смъртта с достойнство. Всъщност мислите му не се движеха в такъв порядък. Той се убеди, че се беше държал като последен глупак, който се мята насам-натам като пиле с отрязана глава – такова сравнение му мина през ума. Е, какво пък, било му писано да замръзне; той ще посрещне това както подобава. Заедно с току-що настъпилото успокоение се появиха и първите признаци на сънливост. Наистина не било никак лошо да заспиш и да

не се събудиш вече никога, мислеше си той. Също като упойка. Да замръзнеш не било чак толкова страшно, колкото се струва на хората. Има толкова по-страшни начини да умреш.

Той си представи как момчетата намират тялото му на следния ден. Изведнъж му се стори, че и той ходи заедно с тях по пъртината и търси собственото

си тяло. Ето минават един завой и го намират легнал на снега. Той не принадлежеше повече на себе си, а се намираше някъде извън съществуването си, между другарите, и гледаше заедно с тях към собственото си тяло, проснато на снега. „Наистина е адски студено – мислеше, – Когато се върна в Щатите, непременно ще разкажа на близките си какво се казва истински студ.“ Изведнъж си представи стареца от Сърния ручей. Той го виждаше съвсем ясно, седнал удобно край огъня с димяща лула в уста.

– Ти беше прав, дъртако, съвсем прав – промълви той, като се обърна към стареца от Сърния ручей.

След това човекът потъна в някакъв сладък и приятен сън, както не беше изпитвал през целия си живот. Кучето седеше срещу него и чакаше. Краткият ден премина в дълъг, бавен полумрак. Нямахме никакви изгледи да се кладе огън, а при това кучето не беше виждало никога досега човек да седи така в снега и да не пали огън. Когато полумракът се сгъсти, желанието да се прислони до огъня така го завладя, че като пристъпяше на предните си лапи, то започна да скимти, след това сви уши, като очакваше, че човекът ще му се скара. Но човекът мълчеше. Кучето заскимтя по-силно. След това се примъкна до човека и усети дъха на смъртта.. Това го накара да настръхне и да отскочи назад. То се спря и започна да вие проточено под звездите, които потрепваха и блестяха ярко върху замръзналото небе. След това се обърна и побягна по пъртината, по посока на познатия стан; където бяха другите дарители на храна и огън.

КРАЙ

© 1963 Борис Дамянов, превод от английски

Jack London
To Build a Fire, 1901

Източник: <http://dubina.dir.bg>
Сканиране и обработка: Сергей Дубина, 16 май 2003

Публикация:

Джек Лондон, Разкази и новели
Книгоиздателство „ГЕОРГИ БАКАЛОВ“, ВАРНА, 1987
Анелия Бошнакова, Сидер Флорин, преводачи, 1987
Борис Дамянов, Желяз Янков, Сидер Флорин, Тодор Вълчев, преводачи, 1963

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2219>]